

Senát PČR
MUDr. Roman Kraus, MBA
předseda Výboru pro zdravotnictví
Valdštejnské náměstí 17/4
118 01 Praha 1

V Praze dne 19. dubna 2023

Vážený pane předsedo,

jménem České stomatologické komory se na Vás obracím ve věci návrhu na úpravu podmínek pro výkon praxe zahraničními zubními lékaři, který podle našich informací vzniká na půdě Senátu Parlamentu České republiky. Tento návrh se týká zubních lékařů, máme proto za to, že Česká stomatologická komora, která ze zákona zubní lékaře reprezentuje, je přirozeným účastníkem jeho projednávání, a to v jakékoliv jeho fázi. Návrh se k nám nicméně dostal spíše náhodou, ke kulatému stolu, který se jej týkal, Česká stomatologická komora pozvána nebyla, ačkoliv projevila zájem. Verzi, kterou máme k dispozici, přikládám, aby bylo zřejmé, k čemu naše níže uvedené připomínky směřují.

Návrh předpokládá, že zubní lékaři, kteří získali odbornou způsobilost k výkonu povolání mimo členské státy Evropské unie, budou oprávněni vykonávat v České republice praxi či povolání ještě před uznáním této odborné způsobilosti. Nemá se přitom jednat o příležitostný či dočasný výkon povolání, ani o provedení jednorázových výkonů na základě pozvání. Jinými slovy, návrh má (jen u zubních lékařů) významně změnit přístup absolventů tzv. nonEU vzdělávání k výkonu regulovaných povolání na území členských států Evropské unie. Jde tak o změnu právní úpravy, která je harmonizovaná v rámci Evropské unie.

Návrh se výslovně zabývá jen pravidly pro výkon povolání či praxe zubních lékařů. Zcela pomíjí jiná lékařská zdravotnická povolání, čímž bez věcného důvodu porušuje ústavně chráněné principy rovnosti a přiměřenosti právní úpravy. Ani slovenská právní úprava, která je v návrhu hojně citována, nejde touto cestou a nevyčleňuje jedno zdravotnické povolání, pro které by stanovila zvláštní podmínky. Návrh navozuje klamný dojem, že citovaná slovenská právní úprava se vztahuje výlučně na zubní lékaře (cit.: „Slovenská republika ... již přijala opatření, díky kterým je umožněno zahraničním, resp. ukrajinským zubním lékařům vykonávat praxi“, popř. poznámka č. 8, která ze všech zdravotnických povolání vyjmenovaných v § 27 zákona č. 578/2004 Z. z. cituje jen zubní lékaře). Ve skutečnosti se slovenský zákon vztahuje na všechny zdravotnické pracovníky, nikoliv pouze na zubní lékaře.

Standardní pravidla výkonu povolání či praxe osobami, které získaly odbornou kvalifikaci mimo členské státy Evropské unie, se vztahují nejen na zubní lékaře, ale na všechny lékařské zdravotnické pracovníky. Podobná pravidla pak platí i pro nelékařské zdravotnické pracovníky. Změna, která by tato pravidla měnila jen ve vztahu k zubním lékařům, je nemyslitelná. To, že se návrh soustředí pouze na zubní lékaře, dokazuje jeho účelovost. Návrh je formulován v zájmu několika jednotlivců, kteří jsou připraveni kořistit z práce ukrajinských zubních lékařů, přičemž stávající pravidla jim naplnění tohoto záměru komplikují.

Návrh významně cituje slovenskou úpravu tzv. odborných stážistů. Do českého právního řádu je taková úprava, a to specificky v případě zubních lékařů, obtížně přenositelná. Je to dáno zejména tím,

že odborný dohled nad výkonem povolání zubního lékaře se (a to i v českých předpisech) věcně liší od odborného dohledu nad výkonem povolání lékaře. Souvisí to s tím, že zubní lékař získává způsobilost k samostatnému výkonu povolání již získáním odborné způsobilosti, nikoliv až získáním způsobilosti specializované.

Převzetí úpravy odborných stážístů do českého prostředí by vyžadovalo širší úpravu stávajících předpisů a hlubší zásah do pojetí odborného dohledu, odborného dozoru či přímého vedení. Přitom je nutno zopakovat, že institut odborného stážísty se podle slovenských předpisů týká všech zdravotnických pracovníků, nikoliv pouze zubních lékařů. Pro zajímavost lze doplnit, že na Slovensku je zájem cizinců o práci zubního lékaře v postavení odborného stážísty zanedbatelný; podle dostupných údajů působí na celém Slovensku pouze jeden.

Návrh akcentuje vysokou neúspěšnost aprobačních zkoušek jako jeden z argumentů, proč je třeba systém změnit. Nezmiňuje však základní a zjevný fakt, že vysoká neúspěšnost ukrajinských uchazečů je dána především jejich nepřipraveností a faktickou nekompatibilitou vzdělávání zubních lékařů na Ukrajině a v České republice. Kromě toho návrh, podle kterého se má vysoká neúspěšnost u aprobační zkoušky řešit tím, že se uchazečům rovnou umožní výkon povolání, je nutno odmítnout jako zásadně nebezpečný pro pacienty. Stejně tak není možné řešit nedostupnost zdravotních služeb kterékoliv odbornosti rozvolněním či dokonce zrušením mechanismů uznávání odborné způsobilosti získané mimo členské státy Evropské unie.

Aprobační zkouška je podmínkou uznání odborné způsobilosti získané mimo členské státy Evropské unie. Výkon regulovaného povolání před absolvováním této zkoušky a před uznáním odborné způsobilosti zcela popírá smysl a pravidla uznávání odborné způsobilosti.

Navrhané úvodní „přezkoušení“ je věcně nereálné. Zkouška spočívající v provedení zdravotního výkonu na reálném pacientovi (navíc zajištěném uchazečem) není možná; nikdo dopředu nemůže vědět, v jakém zdravotním stavu pacient bude. Zkušební komise nemůže zadat provedení výkonu podle svého uvážení, neboť každý zdravotní výkon musí být indikován. Poskytnutí jednorázového výkonu (navíc takového, jehož zadání uchazeč sám ovlivní tím, kterého pacienta zajistí) neřekne zkušební komisi o znalostech a dovednostech uchazeče vůbec nic. K ověření znalostí a dovedností je třeba delší doba, během které zubní lékař prokáže schopnost diagnostikovat a plánovat a realizovat léčbu. Proto trvá praktická část aprobační zkoušky několik měsíců.

V návrhu se uvádí, že cizinci bez uznané způsobilosti by mohli pracovat pod odborným dohledem či dozorem podobně jako lékaři před získáním specializované způsobilosti. To navozuje dojem, že zde existuje již fungující a osvědčený mechanismus, který lze pro absolventy nonEU vzdělávání jednoduše analogicky převzít. Použitá analogie je však chybná. Zdravotnický pracovník, kterému dosud nebyla uznána odborná způsobilost, nemůže v České republice vůbec vykonávat zdravotnické povolání, a to ani pod odborným dohledem. Naproti tomu lékař s odbornou způsobilostí (tedy před získáním specializované způsobilosti) je ve zcela odlišném postavení: získal odbornou způsobilost, je způsobilý k výkonu povolání, jediné omezení spočívá v tom, že není způsobilý své povolání vykonávat samostatně.

Podobně zavádějící a věcně nesprávný je odkaz na odborný dohled, který vykonává zubní lékař nad výkonem povolání dentální hygienistky. Odborný dohled nad výkonem povolání nelékařskými pracovníky je upraven jiným právním předpisem, má jiný obsah i význam. I zde však platí, že nelékařští zdravotničtí pracovníci, kteří své povolání vykonávají pod odborným dohledem, mají odbornou způsobilost akceptovanou v rámci Evropské unie. Naproti tomu osoby, které získaly odbornou způsobilost mimo členské státy Evropské unie, takovou způsobilost nemají, dokud jim nebude uznána.

Představa, že práce zubního lékaře pod odborným dohledem či dozorem či přímým odborným vedením zvýší kapacitu systému, je navíc zcela iluzorní. Zubní lékaři u nás nikdy nepracují pod odborným dohledem či dozorem, ale vždy samostatně. Je to dáno tím, jak se vzdělávají a jak nabývají

způsobilost k samostatnému výkonu povolání. Mechanismy odborného dohledu či dozoru tak, jak je známe z nemocnic u všeobecných lékařů, v zubním lékařství nebudou fungovat. Zamýšleného účelu návrhu, jímž má být zvýšení kapacity systému, a tedy zlepšení dostupnosti stomatologické péče, nelze z praktických a ekonomických důvodů dosáhnout zapojením zubních lékařů, kteří by pracovali pod odborným dohledem či dozorem. Výsledkem bude formální odborný dohled či dozor, kdy stážista bude fakticky – a nelegálně – pracovat samostatně. To je samozřejmě nutno odmítnout jako zásadní ohrožení pro pacienty.

Lze tak shrnout, že předložený návrh je nesystémový, neústavní, odporuje právu Evropské unie a v neposlední řadě ani neřeší problém, který řešit chce. Stomatologickou péči v České republice nezachrání ukrajinští uprchlíci, o nichž ani nevíme, kolik z nich je schopno a chce v České republice pracovat jako zubní lékaři. Zlepšení dostupnosti zubní péče v regionech, kterých se týká, nepotřebuje mimořádné, extrémní opatření, jímž komentovaný návrh bezesporu je. Lze jej totiž dosáhnout standardními, systémovými nástroji, mimo jiné:

- podporou trhu, čímž rozumíme zejména vytvoření nástrojů, které umožní setkání pacienta (na straně poptávky služby) a poskytovatele (na straně nabídky),
- vhodně nastavenými smluvními nástroji a úhradovými mechanismy a bonifikacemi ze strany zdravotních pojišťoven,
- motivačními pobídkami ze strany municipalit,
- osvětou zaměřenou na práva pacientů a povinnosti poskytovatelů, cílenou jak na poskytovatele, tak na pacienty,
- důslednými a efektivními postihy těch poskytovatelů, kteří neplní své povinnosti.

Česká stomatologická komora vyvíjí maximální úsilí ve snaze uvádět jak výše naznačená, tak i další opatření do praxe. Prosadili jsme tzv. agregovanou platbu a s ní související úhradová opatření, která v posledních dvou letech dramaticky zvýšila počet registrovaných pojištěnců. Propagujeme a podporujeme sice existující, ale dosud v praxi nevyužívaná a mnohým poskytovatelům a pojištěncům neznámá zákonná pravidla poskytování neodkladné péče (pojištěnec může žádat neodkladnou péči u každého poskytovatele v jeho ordinačních hodinách a zdravotní pojišťovna je povinna takovou neodkladnou péči uhradit i nesmluvnímu poskytovateli). Zavedli jsme a udržujeme pravidelných setkávání zástupců poskytovatelů a zdravotních pojišťoven, na nichž se daří řešit zásadní i drobné problémy úhrad i dostupnosti hrazených služeb. Vlastním nákladem vydáváme každoročně aktualizovaný výklad úhradových pravidel, čímž přispíváme k jednotnosti úhradové praxe a tím i dostupnosti hrazených služeb pro všechny pojištěnce. Neváháme vyšetřit a postihnout každé porušení zákona zubním lékařem, o kterém se dozvíme. V oblasti legislativní se snažíme iniciovat debatu nad některými instituty zákona o zdravotních službách, případně zákona o veřejném zdravotním pojištění. Jedná se zejména o problematiku primární péče, přijímání pacientů do péče a jejich registrací, jakož i o otázky dlouhodobého přerušování výkonu povolání a jeho důsledků (komplikované návrhy zubních lékařů a zubních lékařek z rodičovské dovolené).

Budeme rádi, pokud budeme moci v naší snaze přispívat ke zlepšení dostupnosti a kvality stomatologické péče spolupracovat i se senátory. Komentovaný návrh však musíme jako nebezpečný pro pacienty, ponižující pro zahraniční zubní lékaře, neústavní a navíc zjevně účelový odmítnout.

S pozdravem

doc. MUDr. Roman Šmucler, CSc.
prezident
České stomatologické komory